

Nr 184.

Ankom till riksdagens kansli den 17 juni 1941 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående egnahemsbebyggelse för personal vid centrala torpedverkstaden.

(1:a avd.)

I propositionen nr 297 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 23 maj 1941, föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att för underlättande av egnahemsbebyggelse för personalen vid centrala torpedverkstaden av det såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden anvisade reservationsanslaget å 1,850,000 kronor må utlämnas ränte- och amorteringsfria lån i enlighet med av departementschefen i förenämnda statsrådsprotokoll angivna grunder,

dels ock godkänna de grunder för redovisningen och förvaltningen av lånen, som i samma statsrådsprotokoll angivits.

I en den 20 september 1940 dagtecknad proposition, nr 30, föreslog Kungl. Maj:t 1940 års urtima riksdag att såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden anvisa ett reservationsanslag av 1,850,000 kronor.

Riksdagen beslöt (skrivelse nr 65) att för ifrågavarande ändamål anvisa det äskade anslaget.

Genom beslut den 15 november 1940 bemyndigade Kungl. Maj:t verkstadsnämnden att disponera det av riksdagen anvisade anslaget för därmed avsett ändamål.

I skrivelse den 28 mars 1941 har nu *verkstadsnämnden* inkommit med förslag om statlig medverkan för uppförande av ett antal för torpedverkstadens personal avsedda egnahem. Nämnden har därvid till en början meddelat, att den undersökning om läget på bostadsmarknaden, som nämnden i anledning av ett riksdagens i förenämnda skrivelse gjort uttalande verkställt, utvisat, att en försämring beträffande bostadstillgången inträffat efter det nämnden inkommit med sitt byggnadsförslag. Med hänsyn därtill hade nämnden funnit det nödvändigt att i första hand fullfölja det ursprungliga byggnadsprogrammet, omfattande sju bostadsbyggnader om sammanlagt 136 lägenheter, men syntes dessa icke komma att förslå för personalens behov. Det syntes fördenskull bliva nödvändigt, att en kompletterande bebyggelse komme till stånd. En sådan bebyggelse kunde lämpligen ske i form av egnahems-

bebyggelse, och då av det beviljade anslaget för bostadsbyggnaderna ett rätt betydande belopp — med säkerhet icke understigande 100,000 kronor — komme att återstå och medel sålunda funnes disponibla för stöd åt egnahemsbebyggelse, finge verkstadsnämnden i enlighet med av riksdagen uttalade önskemål föreslå statlig medverkan för uppförandet av egnahem.

Det av verkstadsnämnden framlagda förslaget innebär i huvudsak, att nämnden skulle erhålla bemyndigande att för underlättande av egnahemsbebyggelsen tillhandahålla statslån av de medel som återstå av förenämnda reservationsanslag sedan med flerfamiljshusbebyggelsen förenade kostnader guldits. Lånen, som förutsättas komma att i allmänhet utgå med 10 procent av anskaffningskostnaden och förses med säkerhet av inteckning inom 95 procent av samma kostnad, föreslås skola göras ränte- och amorteringsfria, därvid emellertid i syfte att förebygga att ovidkommande intressen draga fördel av låneformen statsverket skulle förbehållas rätt att kräva betalning för kapital och ränta i händelse av obehörig överlåtelse av egnahemmet. Nämnden har i anslutning därtill framhållit, att den med statens medverkan bedrivna egnahemsbebyggelsen givetvis icke borde erhålla sådan utsträckning att man riskerade, att överskott på lägenheter i flerfamiljshusen uppstode. Med denna utgångspunkt och med hänsyn tagen därtill, att överflyttningen till torpedverkstaden i viss omfattning sker successivt, borde byggnadsprogrammet till vidare begränsas till högst 30 egnahem. Staten borde givetvis allenast understödja sådana egnahemsbyggare, som äga erforderliga förutsättningar för att bygga och omhänderhava ett egnahem. Egnahemmen borde därjämte enligt nämndens mening i första hand avses för barnrika familjer.

I fråga om valet av lämplig typ för den tilltänkta bebyggelsen har nämnden förordat enfamiljshus om tre rum och kök, kostnadsberäknade till omkring 16,000 kronor inklusive tomt, och finansieringen syntes kunna ske genom lån i öppna marknaden till omkring 50 procent av anskaffningskostnaden och genom tertiärlån å omkring 35 procent av samma kostnad. Av återstående 15 procent syntes egnahemsbyggarna icke kunna förväntas bidra med mera än 5 procent, genom tillskott i penningar eller genom eget arbete. För att täcka resterande 10 procent — eller det något högre procenttal, som kunde föränlidas av att primärkredit till äventyrs icke erhålles till fulla 50 procent av anskaffningskostnaden — borde tillhandahållas statslån av disponibla medel ur ovannämnda anslag mot säkerhet av inteckningar inom högst 95 procent av anskaffningskostnaden.

Sammanfattningsvis har verkstadsnämnden hemställt, att nämnden måtte bemyndigas att för realiserande av det skisserade byggnadsprogrammet ur anslaget till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden tillhandahålla ränte- och amorteringsfria statslån för uppförande av högst 30 egnahem, avsedda för vid verkstaden anställd personal.

I ärendet hava efter remisser utlåtanden avgivits av *statens byggnadslånebyrå* den 21 april, av *egnahemsstyrelsen* den 12 maj och av *statskontoret* den 20 maj 1941, och hava dessa myndigheter i princip tillstyrkt verkstadsnämndens förslag.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

»För egen del vill jag till en början erinra därom, att med anlitande av det anslag å 1,850,000 kronor, som 1940 års urtima riksdag beviljade såsom kapitalinvestering i förlagsfonden till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden, sju flerfamiljshus uppförts, innehållande tillhopa 136 bostadslägenheter om ett eller två rum och kök. Efter framställning av försvarsväsendets verkstadsnämnd har Kungl. Maj:t genom proposition nr 181 framlagt förslag för innevarande års riksdag beträffande frågan om ordnandet av förvaltningen av dessa bostadsbyggnader. Kungl. Maj:ts förslag innebär i huvudsak, att fastigheterna skola mot en köpeskilling som motsvarar beloppet av de verkliga tomt- och byggnadskostnaderna, preliminärt beräknade till 1,663,000 kronor, överlåtas på en för beredande av bostäder åt centrala torpedverkstadens personal bildad bostadsrättsförening, vilken åtager sig betalningsansvar för statliga botten-, sekundär- och tertiärlån till 97.5 procent av fastighetsvärdena ävensom för ett för erläggande av lagfartsstämpel avsett lån samt kontant erlägger ett belopp motsvarande 2.5 procent av fastighetsvärdena. Tertiärlånet och lånet för lagfartsstämpel förutsättas därvid skola vara ränte- och amorteringsfria. I samband därmed skall ett mot de verkliga tomt- och byggnadskostnaderna jämte lagfartsstämpeln svarande belopp överföras från förenämnda under förlagsfonden anvisade anslag till att redovisas under fonden för låneunderstöd. Vad sålunda föreslagits har av riksdagen bifallits (skr. nr 229).

Verkstadsnämnden har nu föreslagit, att det belopp, som av anslaget återstode sedan nyssnämnda överföring ägt rum och vilket kunde uppskattas till åtminstone 100,000 kronor, måtte få disponeras för underlättande av egnahemsbebyggelse för torpedverkstadens personal. Nämnden har därvid räknat med att tillhopa 30 egnahem, omfattande enfamiljshus om 3 rum och kök, skulle komma till utförande. Enligt verkstadsnämndens förslag skulle staten till denna egnahemsbebyggelse bevilja — förutom tertiärlån till 35 procent av anskaffningskostnaden enligt därför gällande bestämmelser — jämväl ett med inteckningssäkerhet försett särskilt ränte- och amorteringsfritt lån till omkring 10 procent av samma kostnad eller det något högre procenttal som kunde föranledas därav att primärkredit till äventyrs icke kunde erhållas till fulla 50 procent av anskaffningskostnaden. Återstående 5 procent av anskaffningskostnaden förutsättes kunna tillskjutas av egnahemsägaren själv, antingen i form av arbete eller genom kapitalinsats. Det ränte- och amorteringsfria lånet, vilket i sak är att betrakta som en statssubvention, skulle verkstadsnämnden bemyndigas tillhandahålla ur återstoden av det till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden anvisade reservationsanslaget.

Det förslag till statlig medverkan för underlättande av egnahemsbebyggelse för centrala torpedverkstadens personal, som verkstadsnämnden sålunda framlagt, har i princip tillstyrkts av de i ärendet hörda myndigheterna. Då möjlighet därigenom vinnes att inom ramen för det redan anvisade anslaget tillgodose föreliggande behov av ytterligare bostäder samtidigt som riksdagens uttalande om önskvärdheten att såvitt möjligt anordna egnahemsbebyggelse för en del av personalen beaktas, vill även jag lämna förslaget min anslutning.

Verkstadsnämnden har räknat med en bebyggelse av tillhopa 30 egnahem. Av egnahemsstyrelsens utlåtande framgår emellertid, att 12 egnahem redan påbörjats med biträde av egnahemsförening och att finansieringen av dessa synes kunna ordnas genom beviljande av egnahemslån i vanlig ordning. I likhet med egnahemsstyrelsen och statskontoret anser jag det lämpligt, att även dessa egnahemsbyggare må kunna komma i åtnjutande av lån av nu föreslagna typ efter samma grunder som de låntagare, vilka komma att ordna finansieringen i enlighet med verkstadsnämndens förslag.

I fråga om valet av typ för egnahemsbebyggelsen synes anledning till erinran mot det av verkstadsnämnden framlagda förslaget icke föreligga.

De ränte- och amorteringsfria statslånen torde på sätt verkstadsnämnden föreslagit böra beviljas av nämnden med anlitande av förenämnda reservationsanslag och mot säkerhet i form av in-teckning inom 95 procent av godkänd anskaffningskostnad för egnahemmet. Såsom villkor för beviljande av lån bör gälla, att lån allenast må utgå under villkor att statligt tertiärlån eller, beträffande de redan påbörjade egnahemmen, egnahemslån beviljas. På sätt statskontoret anfört bör sålunda statssubvention av här ifrågavarande slag icke utgå i de fall där egnahemmets uppförande finansierats enligt bestämmelserna i kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 247) om lån och bidrag av statsmedel för beredande av bostäder i egnahem åt mindre bemedlade, barnrika familjer. Vid lånens beviljande torde förbehåll böra göras om rätt för statsverket att kräva kapital och ränta åter i händelse av obehörig överlåtelse av egnahemmet eller därmed jämförbart förhållande.

I fråga om förvaltningen av de sålunda utlämnade lånen har något förslag icke avgivits. Jag förutsätter emellertid att, sedan egnahemsbebyggelsen avslutats, ett mot de beviljade lånen svarande belopp skall överföras från det under förlagsfonden anvisade reservationsanslaget till att redovisas under fonden för låneunderstöd. Förvaltningen av lånen torde i likhet med vad som beslutats i fråga om lånen för flerfamiljsbebyggelsen vid torpedverkstaden böra åvila statskontoret. De närmare föreskrifter, som erfordras rörande denna förvaltning, torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Det förslag till statlig subvention för underlättande av egnahemsbebyggelse för personalen vid centrala torpedverkstaden, vilket jag i det föregående förordat, torde böra underställas riksdagens prövning. Därest en ytterligare egnahemsbebyggelse utöver vad nu föreslagits framdeles skulle visa sig erforderlig och det för bostadsbebyggelsen anvisade anslaget därtill lämnar tillgång, torde jämväl för sådan få anlitas den nu föreslagna låneformen.

Chefen för finansdepartementet anmäler i annat sammanhang förslag om indirekt avskrivning med 100 procent av det för ifrågavarande subventionslån disponerade beloppet.»

Utskottet.

Mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, som avser att underlätta en egnahemsbebyggelse för personalen vid centrala torpedverkstaden, har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Utskottet får hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att för underlättande av egnahemsbebyggelse för personalen vid centrala torpedverkstaden av det såsom kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 till bostadsbyggnader för centrala torpedverkstaden anvisade reservationsanslaget å 1,850,000 kronor må utlämnas ränte- och amorteringsfria lån i enlighet med i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 23 maj 1941 angivna grunder,

b) godkänna de grunder för redovisningen och förvaltningen av lånen, som i samma statsrådsprotokoll angivits.

Stockholm den 17 juni 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 183.
